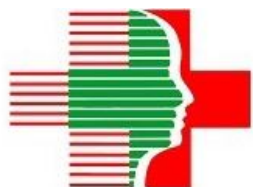

A diabetes és az idősödő munkavállalók munkaköri alkalmasságának kérdései

Dr. Cseh Károly

**Semmelweis Egyetem
Népegészségtani Intézet**

ORSZÁGOS KÖZEGÉSZSÉGÜGYI INTÉZET
Munkahigiénés- és Foglalkozás-egészségügyi Igazgatóság

2018. 04. 18.

Idősödő/idős definíció

Munkaképes kor, aktív kor **15-64 év**

Idősödő munkavállaló 45-64 év között, más definíciók: 40 felett,
50 felett (50+)

OECD aktív kor 2/3-án túl

EU 2010 populáció 30% 55 é felett

Idős munkavállaló 65 é felett

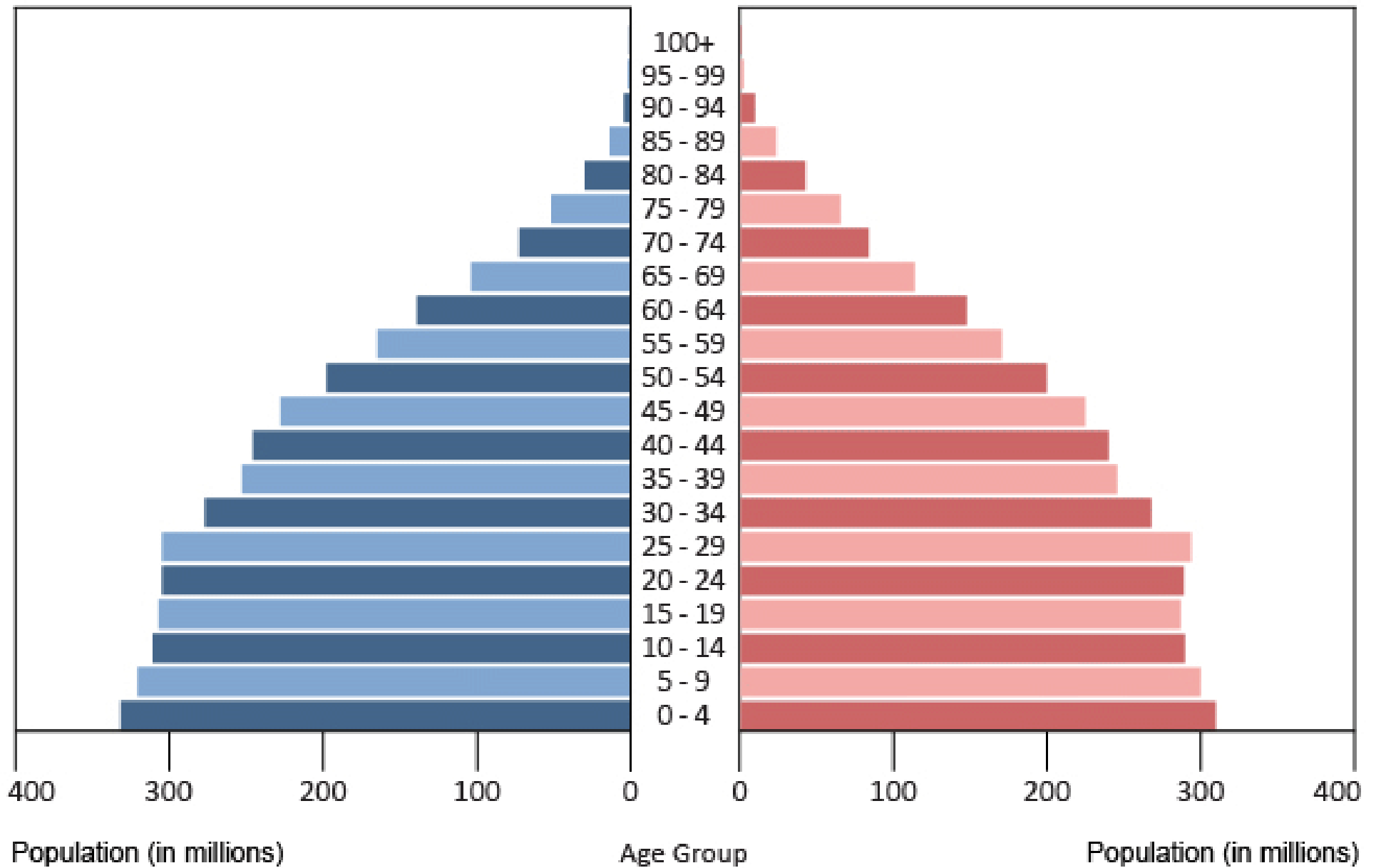
Age Discrimination in Employment Act (ADEA) USA 1967
"aging workforce" **40 éves kor felett**

**USA Munkaerő statisztikai Hivatal ffi 35 % 65-74 é között a
munkaerő piacon marad**

World - 2015

Male

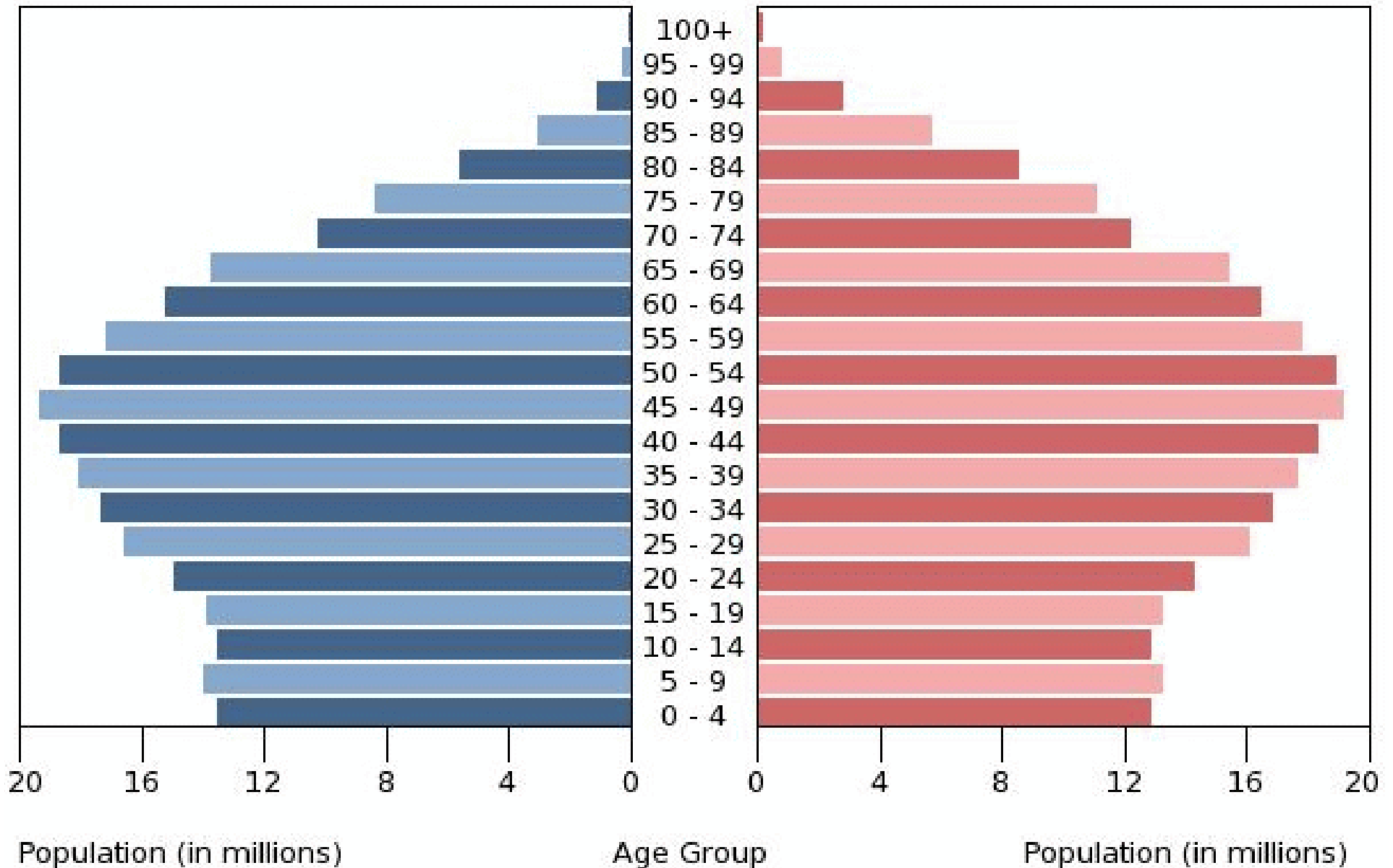
Female

Male

European Union - 2016

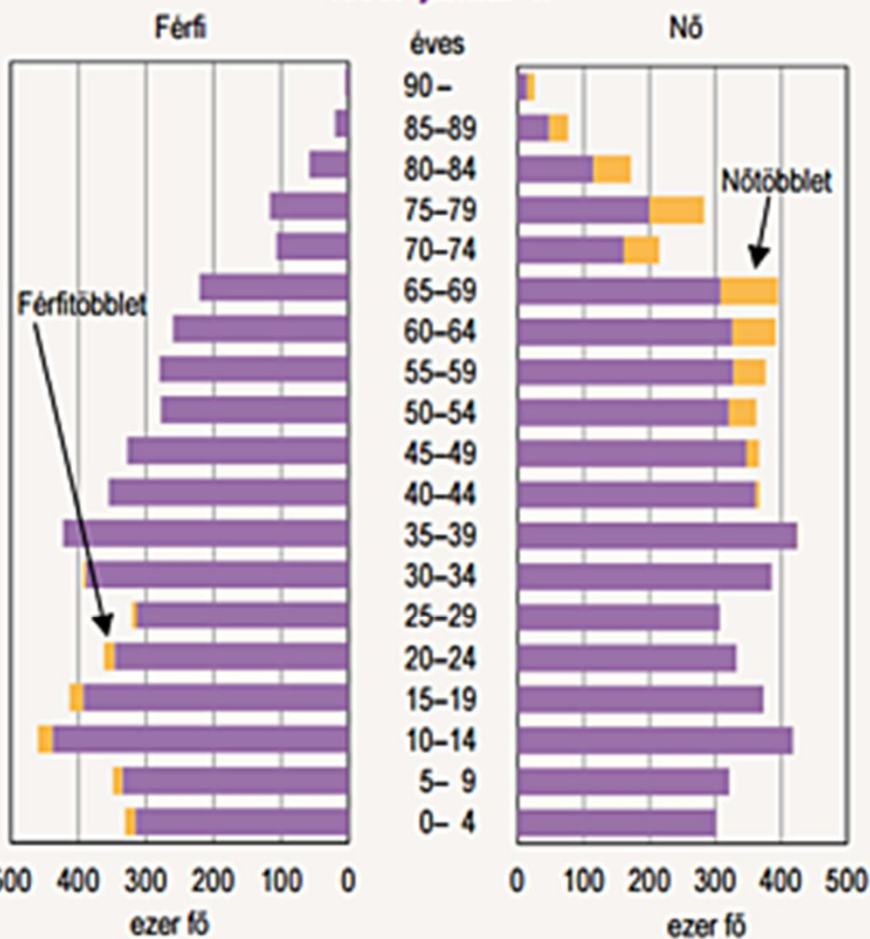
Female

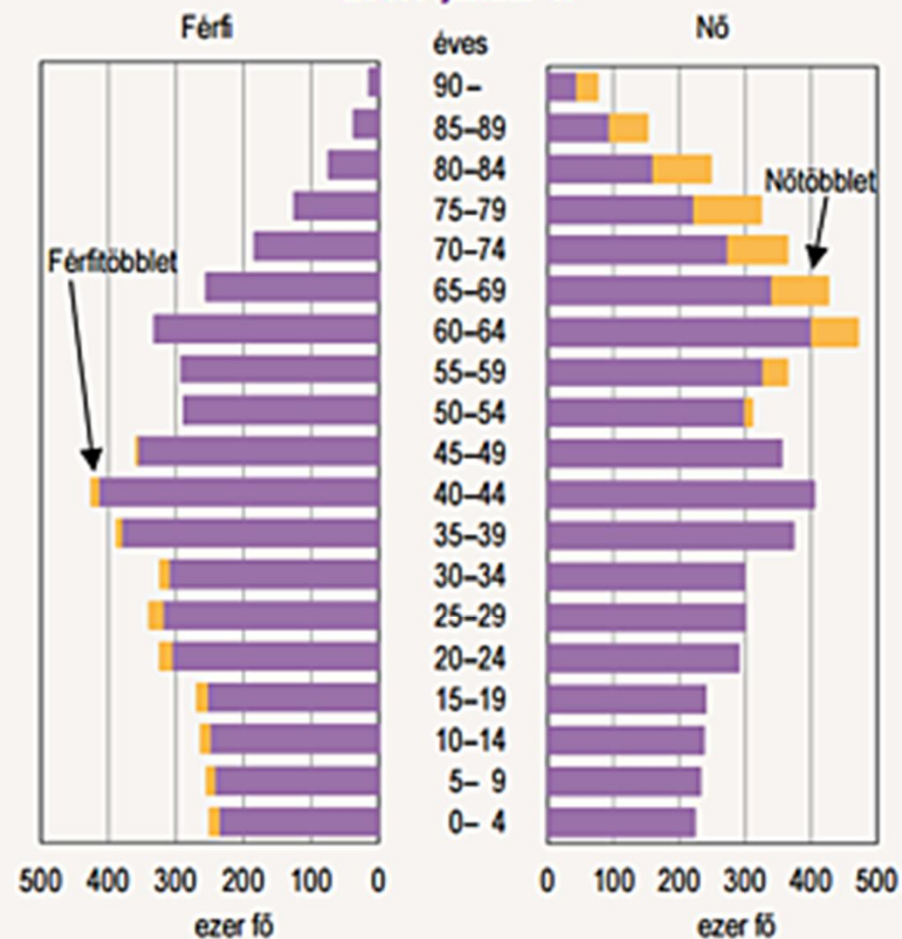

A népesség nem és korcsoport szerint

1990. január 1.

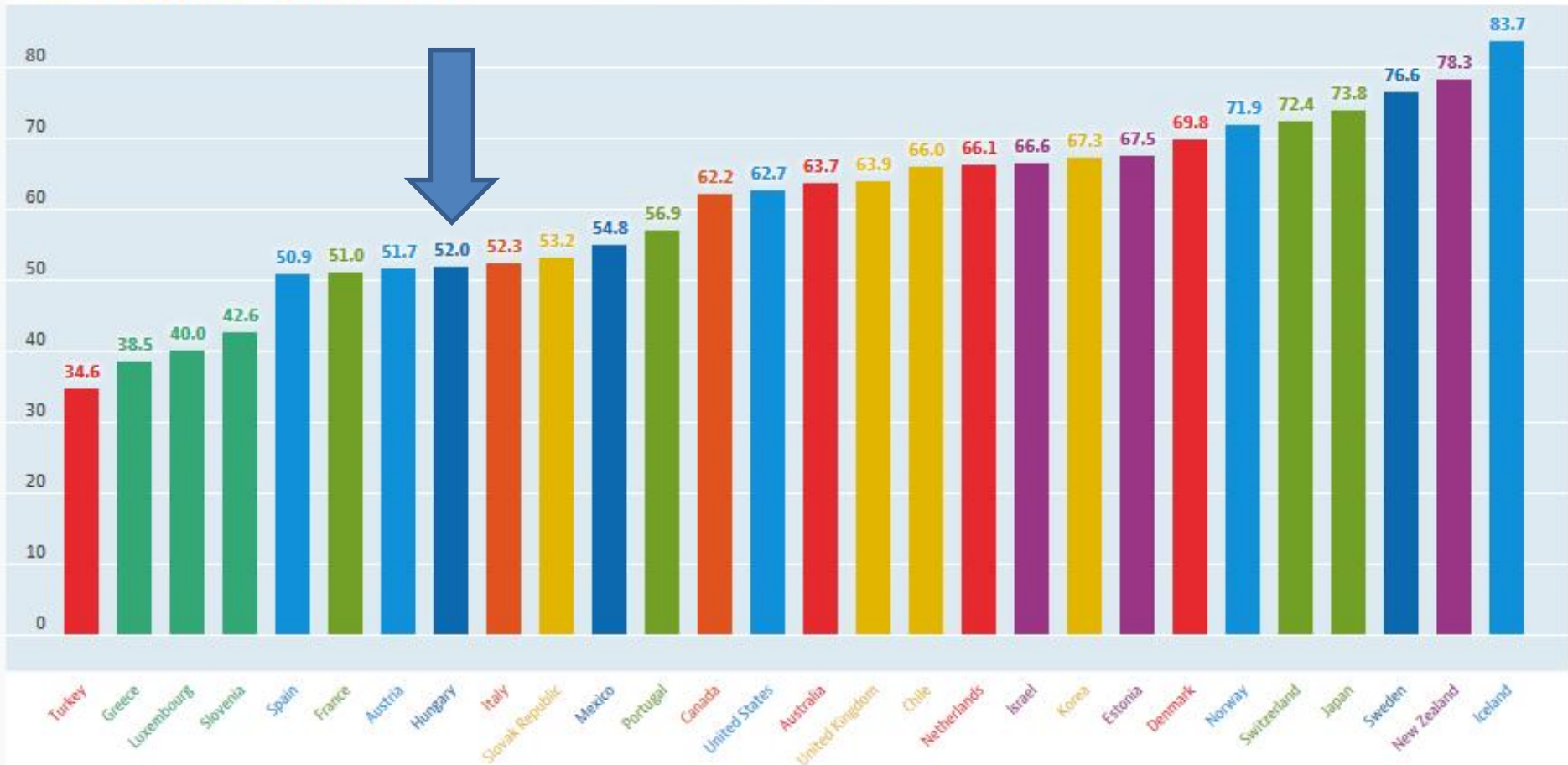
2017. január 1.*

* Előzetes, részben becstelt adatok.

Opportunities to work after age 55 vary considerably across OECD countries

Employment rate by age group 55-64 year-olds, % in same age group, Q3 2017

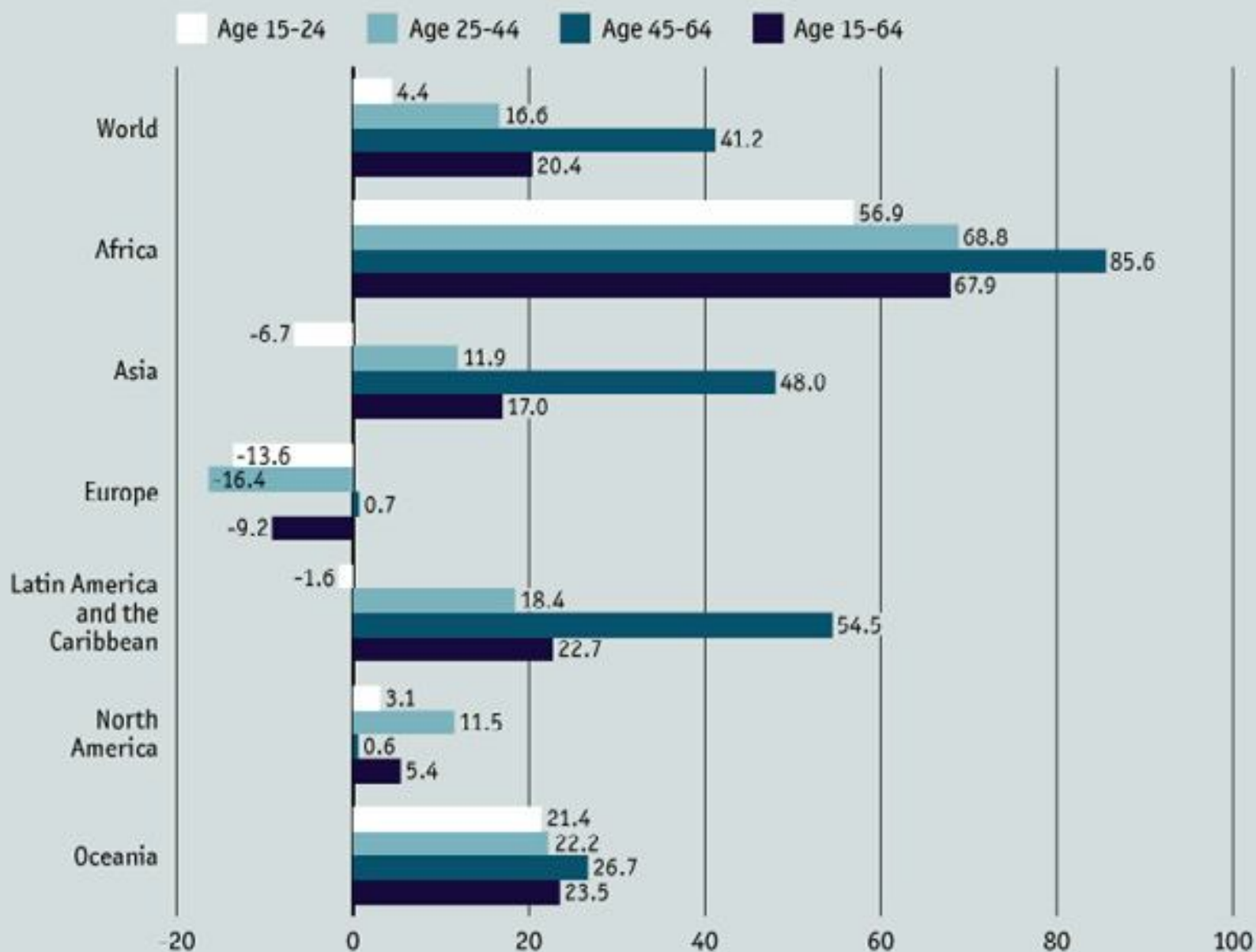
©

Compare countries on data.oecd.org

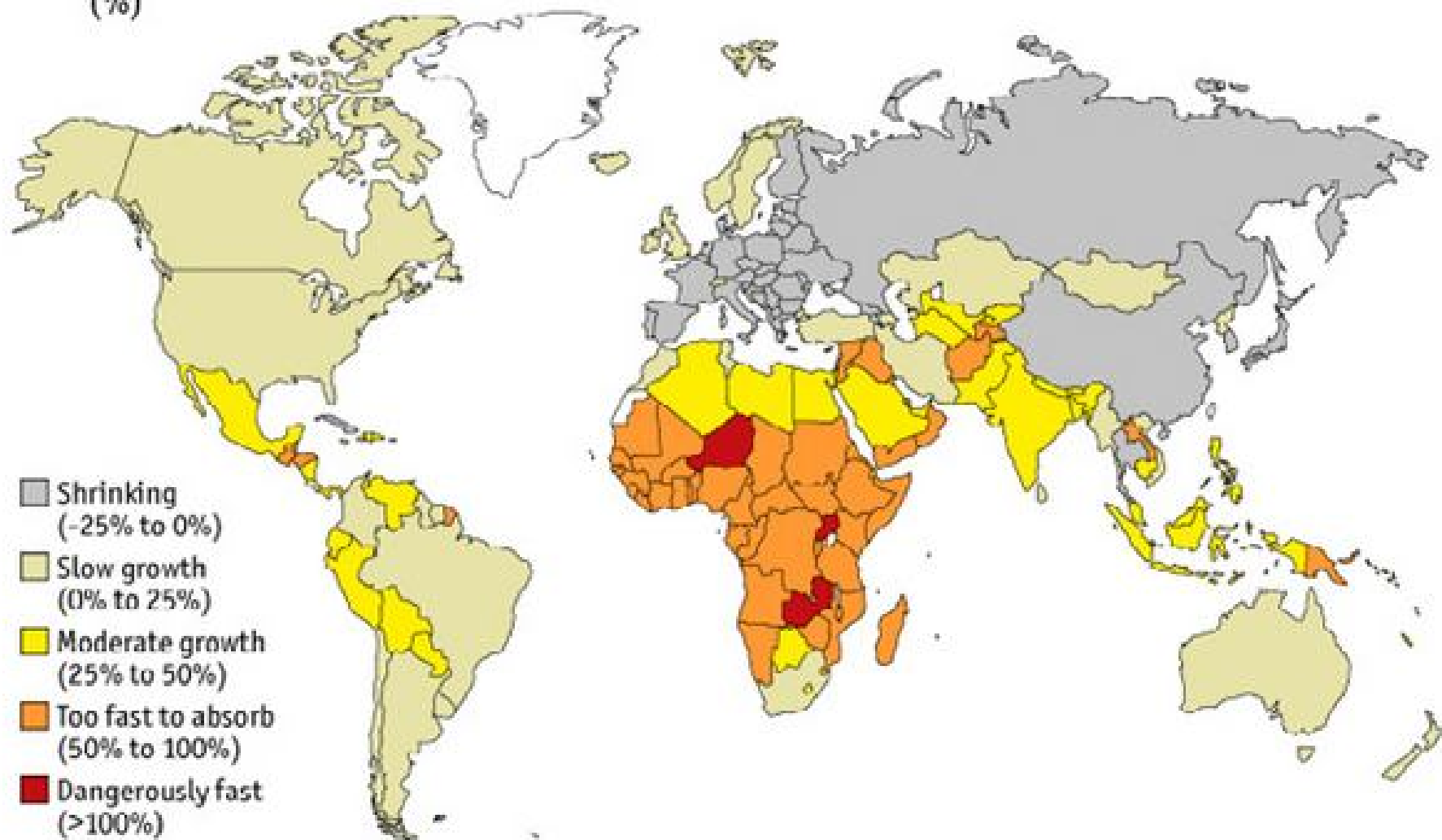
Note: OECD weighted average. Source: [Labour Market Statistics](#).

Increase in size of age groups in working-age population, 2010 to 2030 (%)

Source: World Population Prospects: The 2012 Revision, Medium Variant.

Change in working age population (15-64), 2010-2030 (%)

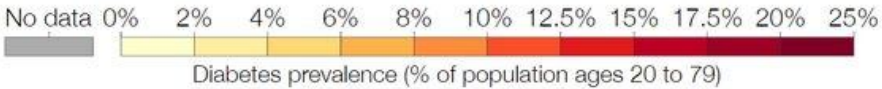
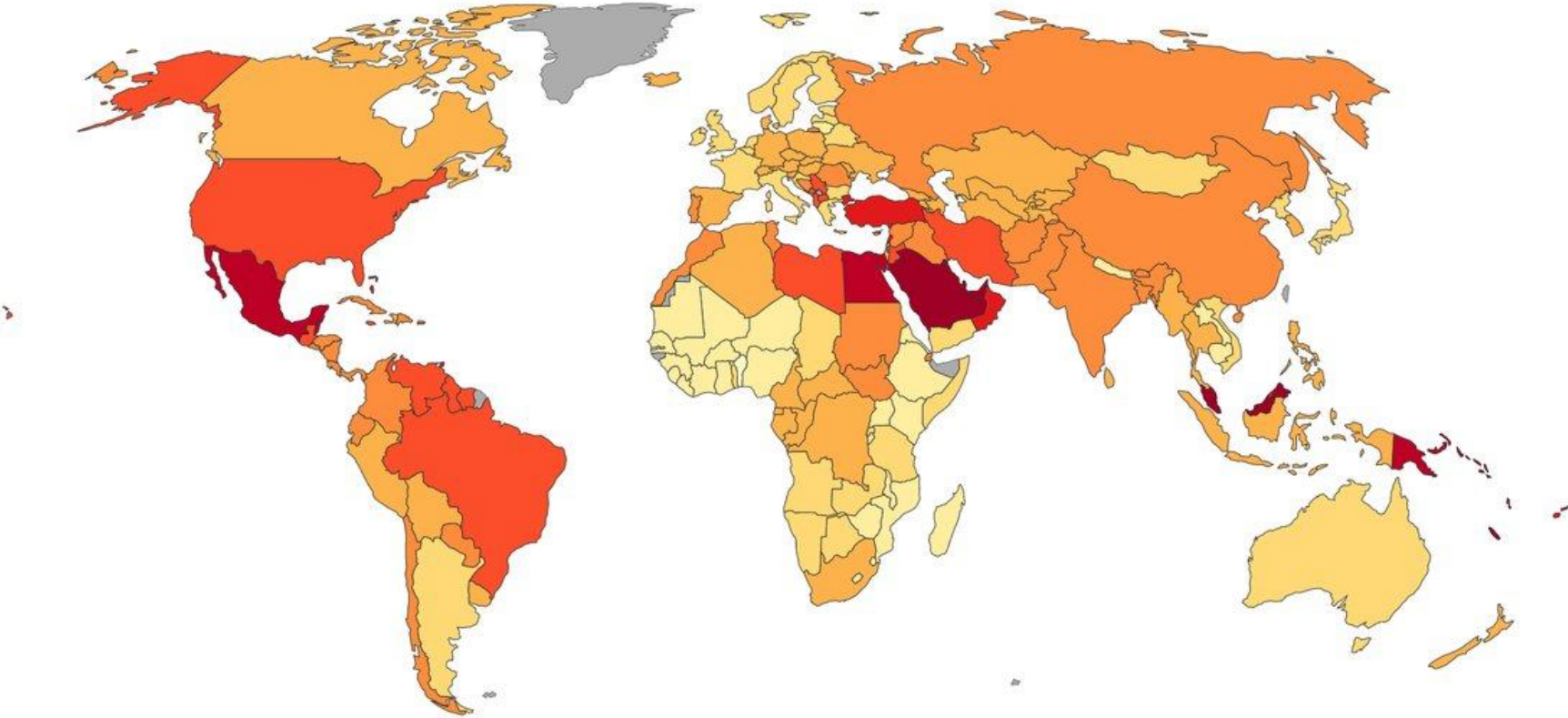

Source: World Population Prospects: The 2012 Revision, Medium Variant.

Diabetes prevalence, 2015

Diabetes prevalence refers to the percentage of people ages 20-79 who have type 1 or type 2 diabetes.

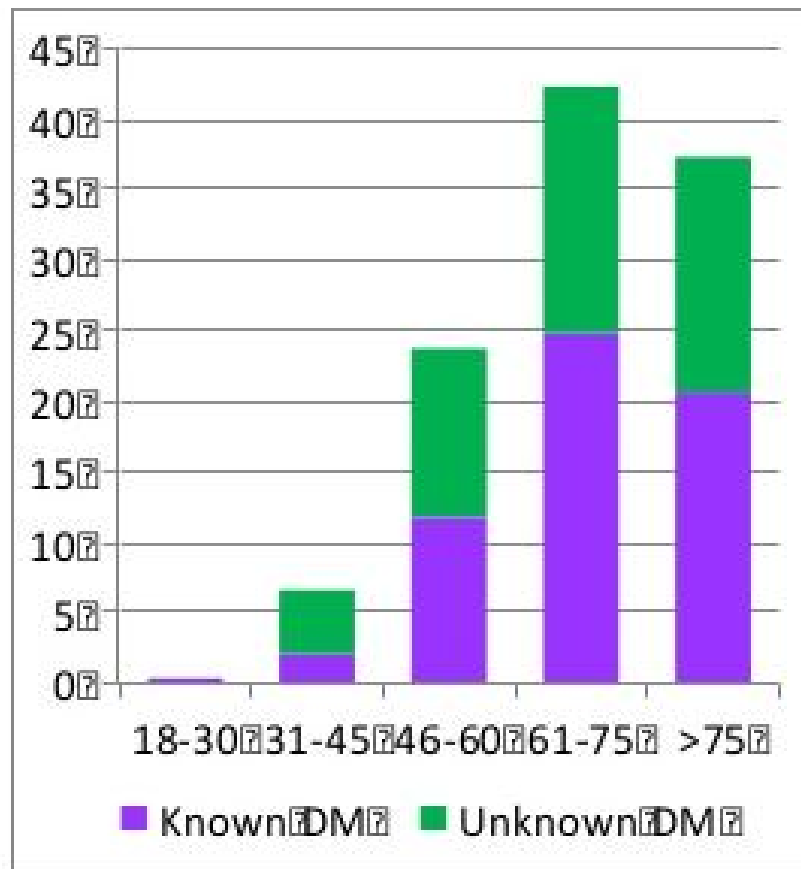

Source: World Bank – WDI: Diabetes prevalence (% of population ages 20 to 79)

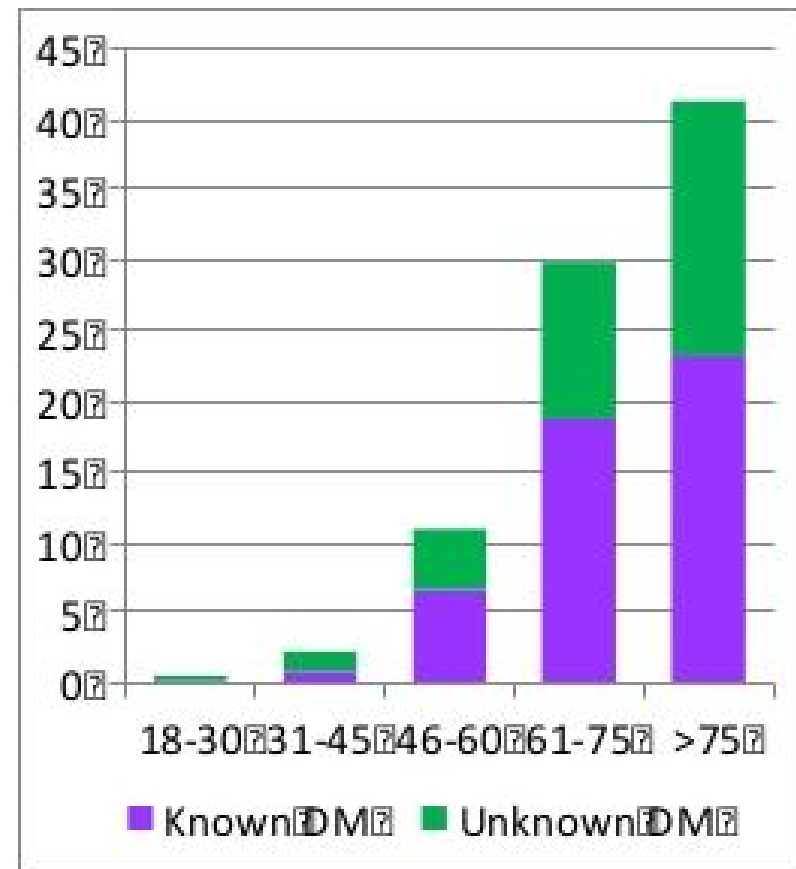
Prevalence of diabetes

Di@bet.es study

Male

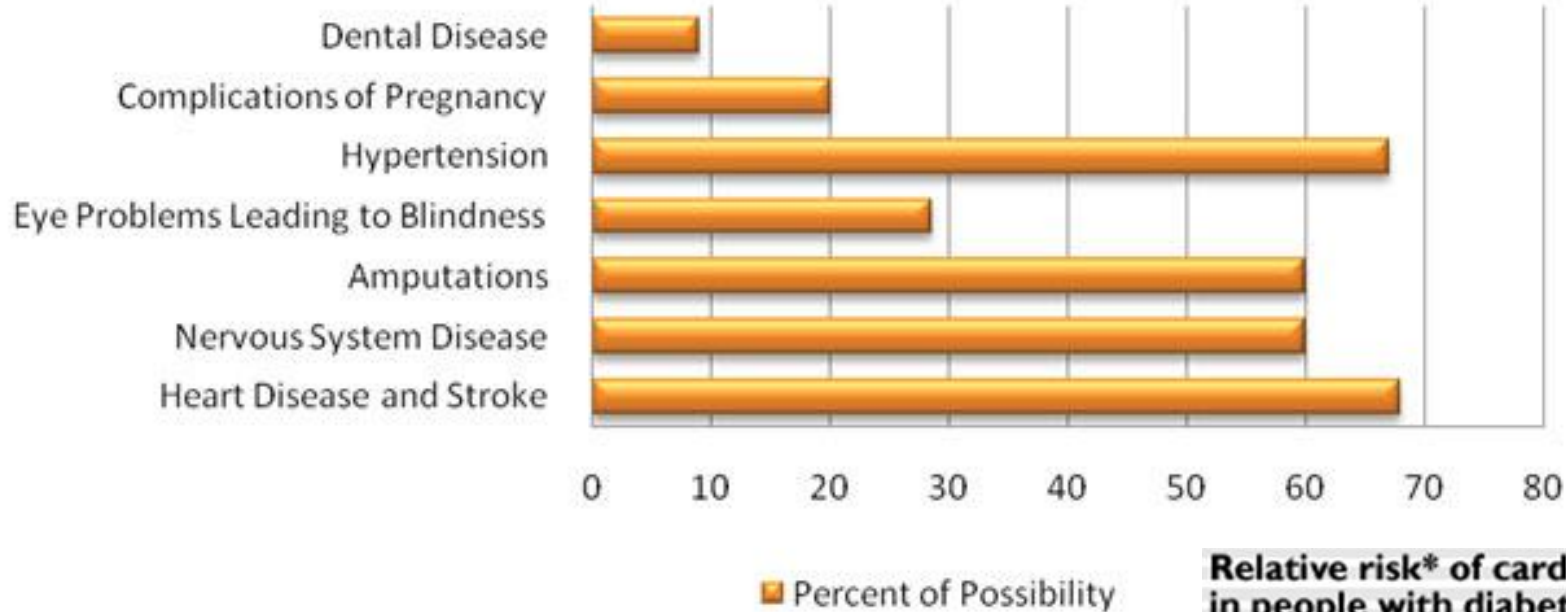

Female

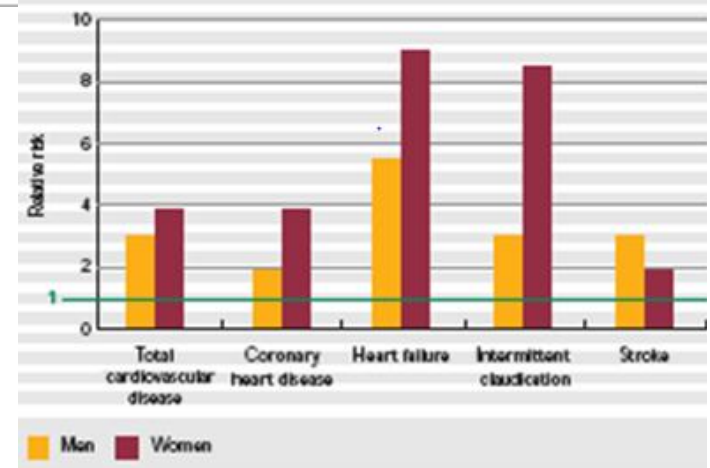
Vezető szövődmények

Leading Complications of Diabetes

Szívelégtelenség
Alsó végtagi érszűkület
Nőkben 8x

Relative risk* of cardiovascular events in people with diabetes

Diabetes Prevalence by Occupation Type

"Has a doctor or nurse ever told you that you have diabetes?" (% yes)

Diabetes prevalencia szektorok szerint

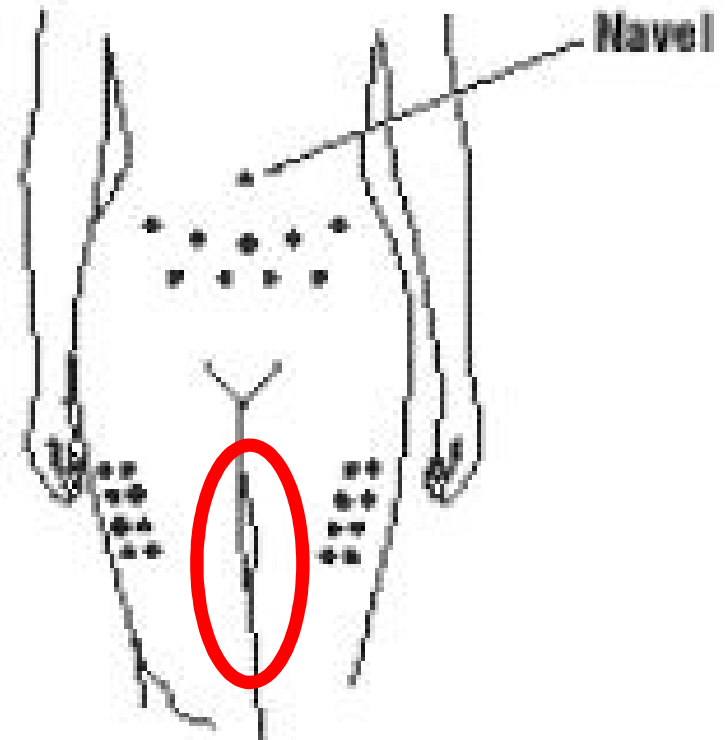
Diabetes rate

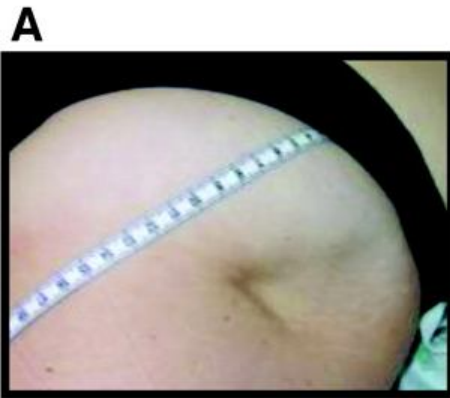
%

Transportation	Szállítás	10.3
Farming, fishing or forestry	Mező-,erdőgazdaság, halászat	8.5
Service	Szolgáltatás	7.7
Clerical or office	Hivatal	7.7
Business owner	Vállalkozó	7.5
Manufacturing or production		7.5
Other healthcare professional		6.8
Nurse		6.8
Installation or repair		6.2
Teacher (K-12)		6.2
Manager, executive or official		6.0
Professional (except teachers and healthcare)		5.7
Sales		5.5
Construction or mining		5.5
Physician		5.1

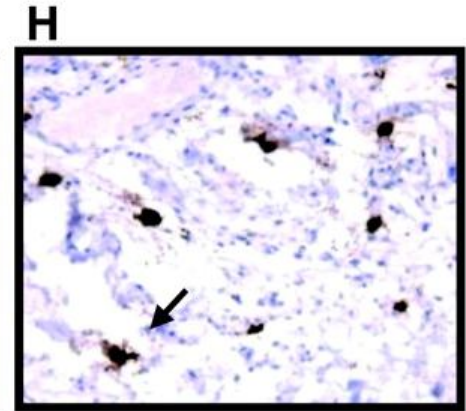
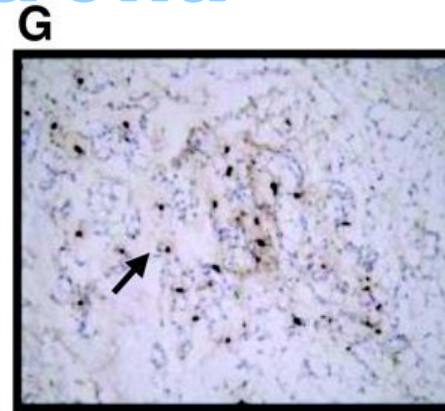
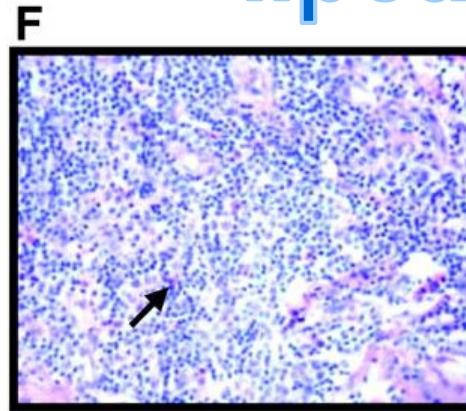
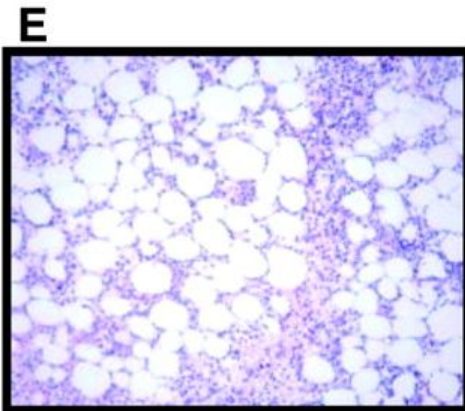
Diabetes Rate and Rates of Associated Risk Factors by Occupation Type

	Risk level of new onset diabetes	Obese %	15+ alcoholic drinks per week %	Smoker %	<3 days exercise last week %
Transportation	Highest	40.3	5.1	26.7	48.6
Manufacturing or production	Above average	31.2	6.0	26.2	44.4
Installation or repair	Above average	27.4	8.7	27.2	41.9
Construction or mining	Above average	25.4	10.1	30.2	38.2
Service	Average	27.8	4.0	23.3	44.3
Manager, executive or official	Average	27.6	4.9	14.9	43.7
Clerical or office	Average	28.4	2.1	14.0	50.4
Sales	Average	25.0	4.5	17.6	44.9
Farming, fishing or forestry	Average	26.0	6.1	17.9	33.2
Nurse	Average	27.2	1.4	11.7	44.3
Other healthcare professional	Average	25.4	2.7	11.9	42.5
Business owner	Below average	22.5	5.7	15.4	41.2
Professional (except teachers and healthcare)	Below average	23.2	4.4	10.8	42.8
Teacher (K-12)	Below average	25.3	2.0	5.2	44.5
Physician	Lowest	13.8	2.7	2.5	41.5

lipoatrófia

diabeteses dermopathia

necrobiosis lipoidica diabetorum

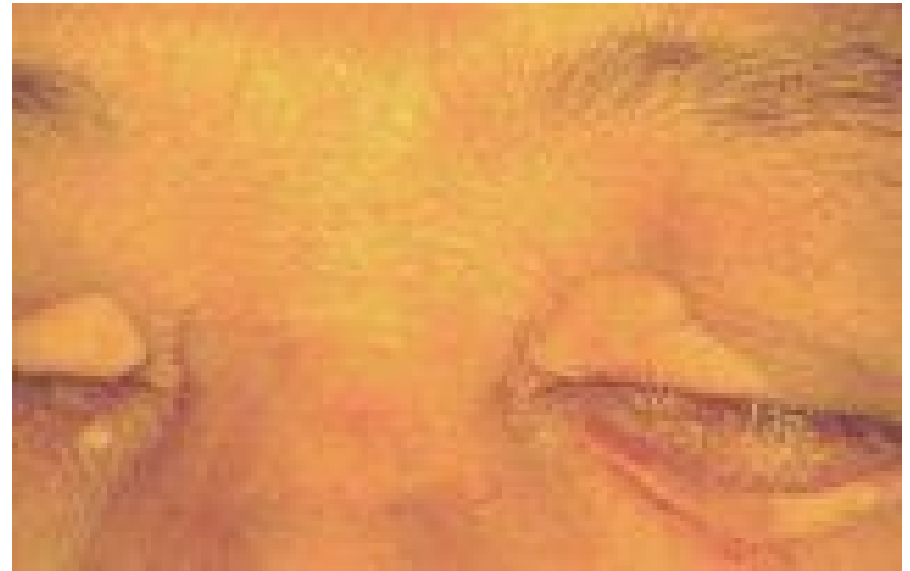
száraz bőr

eruptiv xanthomák

xanthelesma

granuloma annulare

dermopathia

gangrena

neuropathiás fekély

carbunculus

**Jelent-e veszélyt / kockázatot
másra / magára?**

hatékonyság

cimkézés

Diabetessel kapcsolatos alkalmassági és munkabiztonsági kockázatok értékelése

Hipoglikémia előfordulása

Hirtelen dezorientáltság, cselekvő képtelenség, zavartság

inzulin és szekretagóg

(szulfanilurea és glinid) kezelés esetén várható

(kockázat becslése hypoglikémia anamnézis és munkakör alapján)

ADA 1984

**Minden diabeteses személy,
akár inzulinnal kezelt,
akár más terápiában részesülő
alkalmas lehet az adott foglalkozásra,
amelyre képesített**

**Egyén képességei- HAAF, mérés
Munkakörülmények- biztonsági
kockázat**

Hypoglycemia associated autonom failure

Hipoglikémia felismerési zavar

**Nincs autonom tünet <3 mmol/l
vércukorszintnél**

**Vércukor önellenőrzés a tevékenység előtt
Inzulinok hatásdinamikája, szénhidrátok felszívódása**

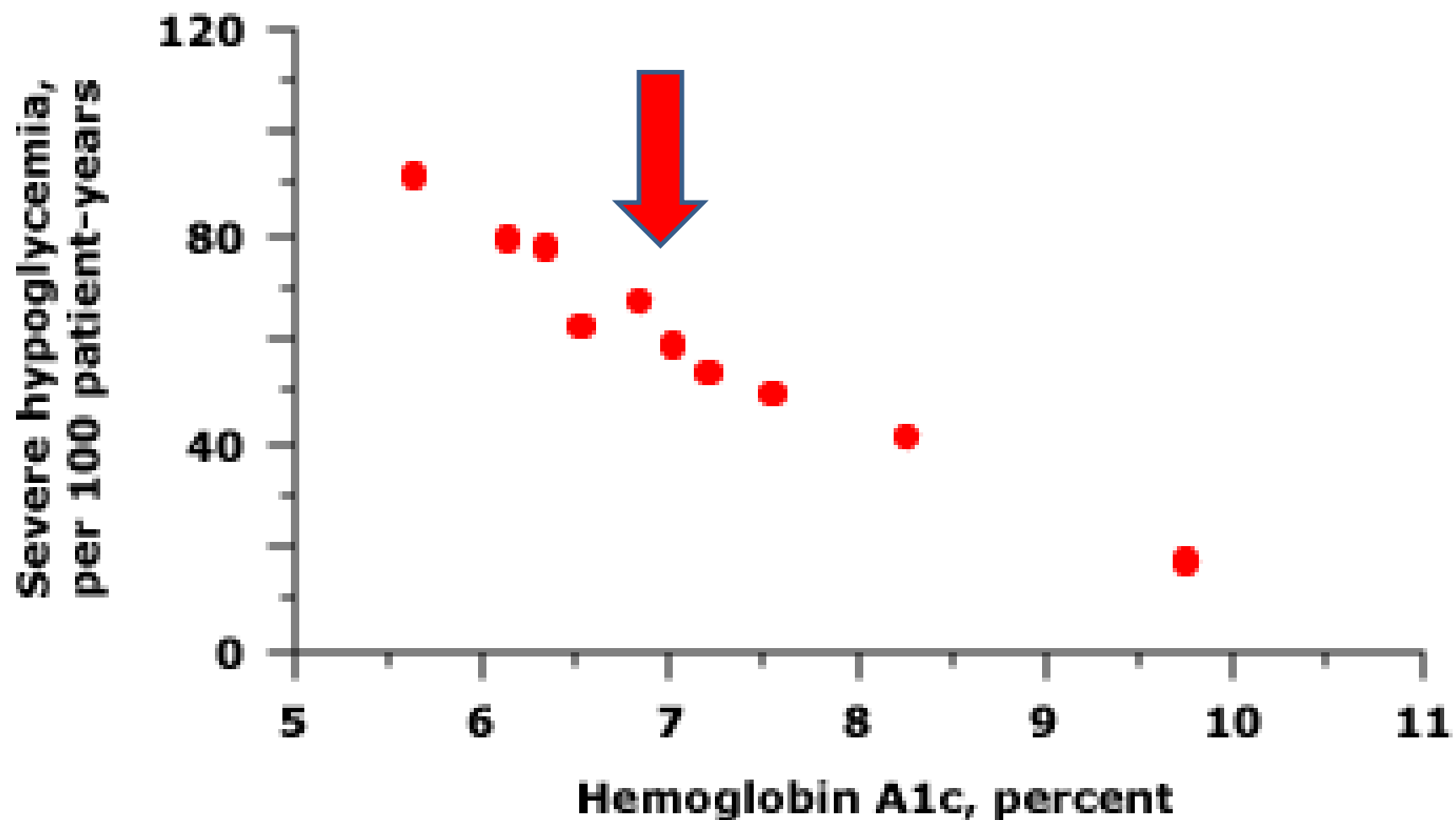
**Egy súlyos hipoglikémiás epizód nem
feltétlenül kizáró ok**

Veszélyt az ok fel nem ismerése jelent

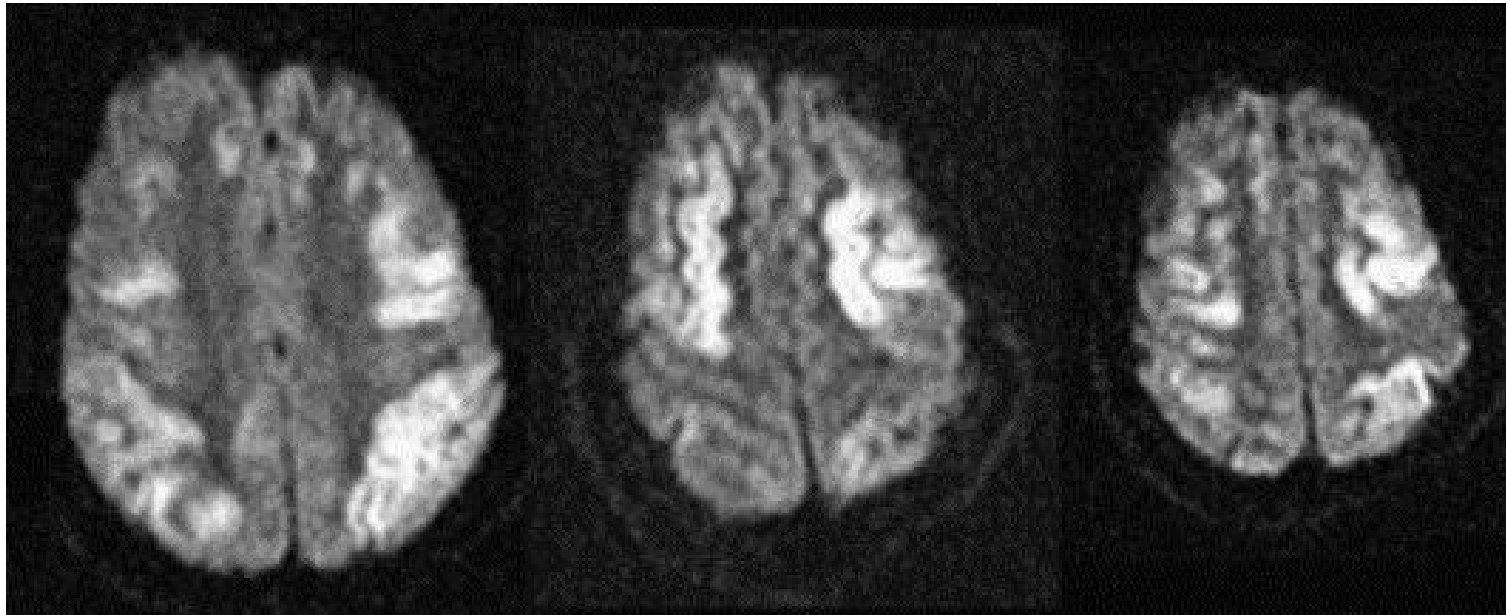
Edukáció hiánya + HAAF

**Ismétlődő súlyos hipoglikémiás
epizódok jelenthetnek
alkalmassági korlátozást**

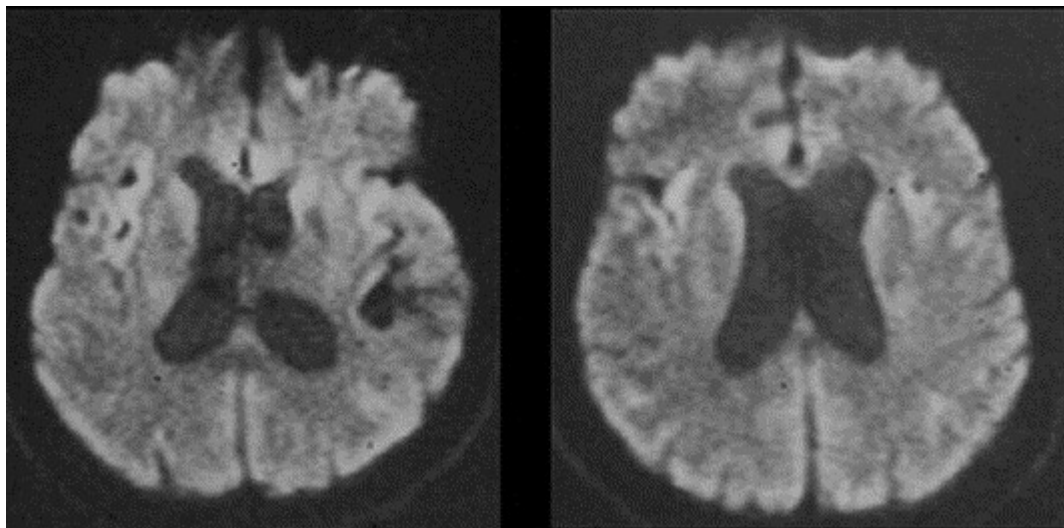
jobb a beállítás, nagyobb baleseti kockázat

Agyi MRI hipo-eszméletvesztés után

50 nappal később

Diffúzió-súlyozott felvétel
Yanagawa Y et al.

Journal of Clinical Neuroscience 13 (2006) 696–699

Hiperglikémia

Nem jelent azonnali közvetlen kockázatot és alkalmassági korlátozást

A szövődmények megjelenése jelenthet alkalmassági korlátozást

Neuropathia

Nephropathia

Retinopathia

Macroangiopathia

Két fő munkabiztonsági kockázati csoport UIMC Railway Medical Guideline 2014 alapján

A csoport

Nagy biztonsági kockázat

**A munkavállaló egy személyben felelős
Nincs felettes, és nincs teljes technikai
biztonsági támogatás**

B csoport

Kis biztonsági kockázat

**Csoportos felelősség (nem egyéni felelősség)
Szubordináció működik, van elégséges technikai
biztonsági kontroll**

A kizárási kritériumok: abszolút és relatív

1-es típusú cukorbetegség

Fő Kockázatok: súlyos hipoglycaemia
felismerési képesség zavara
tartós hiperglycaemia
szövődmények

A csoport

Kizáró kritériumok

Újonnan felfedezett illetve instabil 1DM, a stabil metabolikus állapotig
Hipoglycaemia felismerési zavar

Gyakori (több, mint heti 2x) vagy hirtelen (előre nem látott),
vagy súlyos (külső segítséget igénylő) hipoglykémia

Alkalmassági feltételek

Szövődménymentesség

Érintetlen hipoglikémia felismerő képesség

Rendszeres önellenőrzés

Rendszeres diabetológiai ellenőrzés

Jó betegség ismeret (edukáció)

**Magyar Közlöny 2009. 153-ik száma
57/209 (10. 30.) ILM-ÖM-PTNM
Igazságügyi és Rendészeti,
Önkormányzati és a Polgári
Nemzetbiztonsági Szolgálatokat
irányító Miniszterek által kiadott közös
rendeletben szabályozták a
alkalmassági vizsgálatát**

Helyszíni szolgálat Irodai szolgálat

016	Diab- mell.	I	II	III	IV	S	K	BNO
1	Diétával kezelhető Jó általános állapot	E	E	E	E	E	E	E10-14
2	Szigorú diétával, tablettával kezelhető	AN	AN	AS	AS	AN	E	E 10-14

ACOEM a Guidance for the Medical Evaluation of Law Enforcement Offices IV/3

diabetesre vonatkozó fejezete

1DM 6 hónapos megelőző időszak jó anyagcsere vezetése

2DM insulin kezelése esetén **3 hónap** megelőző időszak jó anyagcsere vezetése

vércukorellenőrzés

diétával **1 vagy 2 alkalom** hetente

metformin thiazolidindion és alfa glucosidase **1 vagy 2x** hetente,

sulfanylurea, meglitinid, nateglinid **2x** naponta, reggel és vacsorakor, illetve bármilyen hipoiára gyanús eseménykor,

1x adott insulin esetén oralis kezeléssel való kombinációban **2x** naponta,

2 vagy többszöri insulin alkalmazás vagy pumpa naponta **3-4x**, étkezésekkor és lefekvéskor illetve a hypoglycaemiára gyanus események idején.

HgbA1c három havonta, évi 4x

8%-nál magasabb, akkor a beállítás módosítását.

Az alkalmassági vizsgálatot megelőző évben **ne legyen** a munkavégzést lehetetlenné tevő **hipoglikémiás epizód** és az előző három évben ne forduljon elő **kettőnél többször**, illetve a diagnózis felállításától számítva ne legyen kettőnél többször **súlyos epizód (eszméletvesztés vagy külső segítséget igénylő glucagon, vagy glukóz beavatkozás)**

Ne legyen nem észlelt/tudatosult hypoglikémiás periódus (vércukor 60 mg/dl=

3.33 mmol/l alatt)

29/2010. (V. 12.) EüM rendelet a közúti járművezetők egészségi alkalmasságának megállapításáról szóló 13/1992. (VI. 26.) NM rendelet módosításáról

- a) a 7. § (1)–(2) bekezdésében meghatározott szervek (személyek) kezdeményezésére az
egészségi alkalmasságát megállapító szerv erre felszólította,
- b) eszméletvesztéssel járó rosszulléte vagy sérülése volt,**
- c) látásélességében szemüveggel nem javítható rosszabbodás, vagy hallásában a forgalom menetének észlelését zavaró csökkenés állott be,
- d) az eljáró hatóság – a közúti közlekedési igazgatási feladatokról, a közúti közlekedési okmányok kiadásáról és visszavonásáról szóló rendeletben meghatározott esetekben – soron kívüli egészségi alkalmassági vizsgálatot rendelt el, vagy
- e) esetében súlyos hipoglikémia fordult elő**

+ szakorvosi vélemény

**Ismétlődő
licenz**

5. CUKORBETEGSÉG (DIABETES MELLITUS)

5.1. E rendelet alkalmazásában súlyos hipoglikémia állapítandó meg, ha az egyén **külső segítségre szorul. Ha egy 12 hónapos időszakon belül a súlyos hipoglikémia megismétlődik,** ismétlődő hipoglikémia fennállását kell megállapítani.

5.2. Az **1. alkalmassági csoportra** vonatkozó előírások

5.2.1. Cukorbetegségben szenvedő kérelmező esetében az egészségi alkalmasság a következő feltételek mellett állapítható meg.

5.2.2.

Egészségi alkalmasság csak akkor állapítható

meg, ha a cukorbetegségben szenvedő **tisztában**

van a hipoglikémia kockázataival és állapotát **megfelelően kontrollálni tudja.**

diabetológus

Max 5 év

5.2.3. Olyan kérelmező részére, aki tablettás vagy inzulinkezelés (az 5. pont alkalmazásában a továbbiakban együtt gyógyszeres kezelés) alatt áll, az egészségi alkalmasság csak **szakorvosi vélemény ismeretében állapítható meg.**

5.2.4. Egészségi **alkalmatlanságot kell megállapítani azon kérelmező esetében, akinél ismétlődő súlyos hipoglikémia áll fenn.**

Max 3 év

5.3. A 2. alkalmassági csoportra vonatkozó előírások

5.3.1. Hipoglikémia kialakulásának kockázatát hordozó gyógyszeres kezelés esetében az egészségi alkalmasság a következő feltételek együttes fennállása esetén állapítható meg:

- a) a vizsgálatot megelőző 12 hónap folyamán nem fordult elő súlyos hipoglikémia,
- b) a kérelmező teljesen tisztában van a hipoglikémia bevezető tüneteivel,
- c) az inzulinkezelésre szoruló kérelmező rendszeresen – legalább naponta kétszer **vagy** a vezetést közvetlenül megelőzően – végzett mindig vércukorszint-méréssel megfelelően kontrollálja állapotát,
- d) a kérelmező teljes mértékben tisztában van a hipoglikémia kockázataival, és
- e) a cukorbetegséggel összefüggésben **nem áll fenn egyéb kizáró szövődmény.**

203/2009. (IX. 18.) Korm.
rendelet

a vasúti közlekedés biztonságával
összefüggő munkaköröket betöltő
munkavállalókkal szemben
támasztott egészségügyi
követelményekről és az
egészségügyi vizsgálat rendjéről

***c)* cukorbetegség (E1000-E1400)**

***e)* testtömegindex (BMI)**

>35 és <17 (E4000-E6800)

Lőfegyver

**1. számú melléklet a 22/1991. (XI. 15.) NM
rendelethez³⁶**

**I. Lőfegyver megszerzését és tartását
külön mérlegelés nélkül kizáró egészségi
okok:**

1. Eszméletvesztéssel, illetve agyi
oxigénhiánnyal járó kórkép (bel- és
ideggyógyászat).

FINDRISC kérdőív magyar nyelvű változata
2-es típusú diabetes kockázatértékelő kérdőív

A kérdőív végén - az Önre vonatkozó pontértékeket adja össze!

1. Életkor

0 pont	45 év alatt
2 pont	45-54 év között
3 pont	55-64 év között
4 pont	64 év felett

2. Testtömeg-index (BMI)

A testtömeg index kiszámolása: Testsúly kg-ban, osztva a méterben mért testmagasság négyzetével. A számításban segítenek Önnek. Például, ha az Ön magassága 165 cm, testsúlya 70 kg, a számítás: $70/(1,65 \times 1,65) = 25,7$

0 pont	alacsonyabb, mint 25 kg/m ²
1 pont	25-30 kg/m ²
3 pont	nagyobb, mint 30 kg/m ²

3. Haskőrfogat

(az alsó bordák és a csípőtővis közötti távolság felénél - gyakorlatilag a köldök vonalában - mérve, közepes belégzés után)

	Férfiak	Nők
0 pont	Kevesebb, mint 94 cm	Kevesebb, mint 80 cm
3 pont	94-102 cm	80-88 cm
4 pont	Több, mint 102 cm	Több, mint 88 cm

4. Végez-e legalább 30 perces fizikai aktivitást munkaköréből adódóan, vagy szabadidejében?

0 pont Igen
2 pont Nem

5. Milyen gyakran fogyaszt zöldséget, vagy gyümölcsöt?

0 pont Minden nap
1 pont Nem minden nap

6. Szed-e rendszeresen vérnyomáscsökkentő gyógyszereket?

0 pont Nem
2 pont Igen

7. Mértek-e Önnél valaha magasabb vércukorértéket (orvosi vizsgálatkor, betegség, terhesség esetén)?

0 pont Nem
5 pont Igen

8. Van-e családtagjai között, vagy közeli rokonságában 1-es (ifjúkori) típusú, vagy 2-es (időskori) típusú cukorbeteg?

0 pont Nem
3 pont Igen: nagyszülő, nagynéni, nagybácsi, vagy elsőfokú unokatestvér
5 pont Igen: szülő, testvér, vagy saját gyermek

Értékelés: összesen: pont

Kockázat értékelés:

A diabetes kialakulásának kockázata az elkövetkezendő 10 évben:

Kevesebb, mint 7 pont:	Alacsony (100 egyénből 1 lesz cukorbeteg)
7-11 pont:	Enyhén fokozott (25 egyénből 1 lesz cukorbeteg)
12-14 pont:	Mérsékelten fokozott (6 egyénből 1 lesz cukorbeteg)
15-20 pont:	Kifejezetten fokozott (3 egyénből 1 lesz cukorbeteg)
Több, mint 20 pont:	Igen kifejezetten fokozott (2 egyénből 1 lesz cukorbeteg)

---

12 pont felett javasolt laboratóriumi szűrés